

288 grain.
1928-29

Birincala jindabil

Dr Brooky Jernu
is

Dr Illyefaloz V. Gera
professor unak,

Debreceen, 1929. jammai ho 11. i

plhuvil
e. i. derau
Bozobef

Divolatan . kooctozza

Zepu - - -
Datu . 1929, j - 16.

A munka szervezése a
mezőgazdaságban.

Államtudományi doctori értekezés.

Írta:

Kón László.

Egészben és részben
lényegesen új és
újra felfedezett ötletek
és tanítások. Előszóval!

Deb. 1929. jan. 10. Bozítva
Erdélyben dolgozva. Előszóval!

Deb. 1929. jan. 11 dr. Ujfehértó

Ujfehértó, 1929.

A 2694

Kirások:

- Dr. Bozóky Ferenc: Közgazdasági politika. 1923.
Buday László: Agrárpolitika. 1921.
Dr. Ceter Jenő: Magyar mezőgazdasági szociálpolitika. 1914.
Gesztelyi Nagy László: A mezőgazdasági ¹⁹²³
kamaraik és a mezőgazdasági munkások.
Heller Ferenc: Magyarország szociálpolitikája. 1923.
Mayer László: A mezőgazdasági munkások-
vetítés. 1913.
Gróf Majláth József: A mezőgazdasági mun-
kás kérdés. 1920.

A munka szervezése a mezőgazdaságban.

Hazánkban manapság megszólva kizárólag az ipari munkásság problémái vannak előtérben a szociálpolitikai intézkedéseknél. Ennek legkézenfekvőbb magyarázata mindenestre abban van, hogy az ipari munkásság a maga szervezeti útján állandóan felszínre tartja a saját problémáit. Azonban ebből

Korántsem lehet arra a következtetésre jutni, hogy a mezőgazdasági munkáskérdés nem egy olyan fontos és mindig aktuális probléma, mint az ipari.

Iőt, ha meggondoljuk, hogy az ipari munkásság végeredményben sokkal kisebb százalékát képviseli az ország lakosságának, mint a mezőgazdasági, amellest annyi munkásjóléti intézményt létesített különösen az utóbbi évek törvényhozása emel osztály számára, hogy

nem lehet előttünk kétséges az,
hogy a mezőgazdasági munkás-
ság helyzetének javítására inkább
kellene most már sürgt helyezni,
mint a minden tekintetben is-
tápoltt, de vezetőinek helytelen irá-
nyítása miatt sohasem lehet meg-
valósítható ipari munkásság köve-
teléseire.

A magyar mezőgazdasági
munkásság kérdése egyébként is
sokkal kevésbé nehezen meg-
oldható probléma, mint első
pillanatra feltűnik.

Ha a mezőgazdasági munka mellett anyagi feltételekkel küzd, annak az a legfőbb oka, hogy az év egyik szakában kell megszólítani megkeresnie mindarra a pénzt, amire az egész évben szüksége van. Hiszen a munkásnak megfelelő munkája az egész évben, mert munkája u. n. szezon-munka.

Ézzel szemben a szezon-munkák idején a mezőgazdasági munkaadók vannak nélkül helyzetben, mert a nagy

muukatorlódás folytán a meg-
levo" munkacso" nem elegendó az
elvégezendo" feladatokra.

Izóval míg az éo egyik sa-
kában munkahiányról, addig
a másik szakában munkás-
hiányról beszélhetünk.

Ha ezeken az évről-évre
visszatérő kérdéseken gondolkö-
dunk, azok okait, tehát ugy a
munkahiányét, mint a mun-
kás hiányét ugyanabban talál-
juk meg.

Ugyanis a közös ok, mely-

re hogy a munkanéveltséget,
mint a munkáshianyot vissza le-
het vezetni az, hogy a munkaerő
szervezése Magyarországon még
nem történt meg abban a mér-
tékben, ami a nyugati államokban
már régen megvan. Igaz az az
ellevetés, hogy a mezőgazdaság-
ban a munkaerő tökéletes szer-
vezése keresztülvihetetlen. Igaz,
hogy a mezőgazdaságban az év-
szakok változása szabja meg a
munkáltatásnak és munkané-
veltségek idejét, igaz, hogy egy

sereg munka van, mely szoros határidőhöz van kötve, mint amit pl. nem lehet egy héttel később vagy előbb elvégezni, mint sem annak ideje van, azonban mégis állanak módok rendelkezésre, amelyek szigorú, okos tervezése és keresztülvitele útján a munkavégülést a minimumra lehet redukálni és egyrészt mind a meglévő munkacserőt oly mértékben lehet kihasználni, hogy vele nagyobb termést tudunk elérni, mint ma.

Éz a munkanévelés és munkatorlódás problémája azért különösen magyar probléma, mert sehol Európában nincs meg az a rendkívüli, nagy ellentét a nagy munka és nagy munkahidny között, mint nálunk. Magyarországot nagy ismerték már a történetírók is, mint a legnagyobb szélsőségek országát, ahol a földrajzi viszonyok is a legnagyobb ellentétet mutatják, ahol a legnagyobb bőség és legnagyobb szükség változott az esztendő "különböző" szá-

kaiban és az egymást követő esztendőben. A magyar földművesnek rejtendő munkát kell végeznie az egyik évszakban, dolgozik hajnaltól éjszakáig az aratás időben, míg az esztendő másik részében hónapszámszámszámra ül a kemence mellett és szinte téli álomhoz hasonló állapotban tölti idejét.

A munkanéveltség és munkatorlódás kérdése mily összefüggésben van? Ha munkanévelésről szólnunk, inkább a szo-

ciális oldalát látjuk a kérdésnek, azt a rettenetes, káros hatását, hogy a munkacső ki nem használása folytán munkásaink rosszabb életet élnek, mint Nyugat-Európában s mint ahogyan nálunk is élhetnének, másik vonatkozása a problémának, hogy Magyarország földje nem terem eleget, hogy Magyarországon, amelynek természeti viszonyai sokkal jobbak, mint Németorszáé, az átlagos termés csak fele a németének. Amíg Németországban élé-

rik hektáronként a 20 métermázsát, addig mi megelégszünk szerény 10 métermázsával. Ez a két probléma összefügg egymással.

A föld jobb kihasználására irányuló törekvés mellett az első az, hogy a meglévő munkaerő a lehető lejobban elosztásuk földrajzilag, tehát azon helyek között, ahol bőség és szükség van és elosztásuk időben is. Ennek eszköze pedig a munkaközvetítés megfelelő szervezése. Mily nagy elemtét van mi nálunk a munkaköz-

vetítés irásban való szervezése és a gyakorlatban való végrehajtása között. Ideálisabb és tökéletesebb munkaközvetítői szervezet, mint amilyen Magyarországon papiroson megvan, sehol Európában az én tudomásom szerint nincs és annál kevésbé végrehajtott munkaközvetítés, mint amilyen nálunk van, szintén kevés helyen található, amennyiben az 1898. évi törvény és az azt kísérő földművelésügyi miniszteri rendelet a legszébben megkonstruálja a mun-

közvetítés szervezetét, megal-
kotja a központi fórumot és az
egyes községek végehajtó szerveit,
mind ezek azonban vagy meg sem
alakultak, vagy pedig egyáltalán
nem működnek.

Most ha az volna a kérdés,
hogyan kell tenni a munkaköz-
vetítés szervezése körül, nem le-
het egyéb választ adni, mint azt,
hogyan az 1898. évi t. c. ben meg-
van írva, végre kell hajtani. Azon-
ban, hogy a szervezet így módon
kiepíthessék, oly kivánság, amely-

től nem sokat várhatunk, mert ennek teljesítése nagy költségfedezetet és időt kíván. De sok oly intézkedésről lehet szó, ami által a hiányzó szervezetet némileg helyettesíthető" és ami egyszerűen az alapját képezheti a jövőben létrehozandó és működő munkaközvetítőnek.

A jelenlegi szervezetnek legnagyobb hibája az, hogy hiányzik az összefüggés a munkaközvetítés központja és a munkaközvetítésnek vidéki hajtálykörei között.

Nincs összefüggés, hogy felvegye azokat a híreket, amelyek az egyes szervezetek a tudomására tudnának adni és nincs indítóereje, hogy végre tudja hajtatni a munkákat az egyes helyi szervezetekkel.

Bovábbá kívánatos az, hogy a munkaközvetítés oly egyének kezében legyen, akik ezt a kellő szakszerűséggel, ügyzőlván üzletszerű módon végzik. Az üzletszerűség alatt nem magánvállalati munkaközvetítést értünk, hanem hogy akik a munkaközvetítéssel

foglalkoznak, noyanolyan képessé-
gel kell, hogy bírjanak, mint amivel
az üzletszerű munkaközvetítő-
nek bírniuk kell, tehát legyen meg
a kellő szaktudásuk a hatósági
közvetítő vezetéséhez, illetve in-
struálva legyenek, hogy mit kell
csinálni és felhasználják azo-
kat az eszközöket, amelyekkel
az üzleti életben általában
a munkát közvetítik, vagy, hogy
árut közvetítetek. Ezt nem lehet
hivatalos beadvány útján meg-
tenni, ehhez telefon, sürgöny stb.

kell. Ez volna az, amit az egyes vidéki szervektől meg kell kívánni. A telefon és sajtó útján kell közvetlenül bekapcsolódnia azoknak a központi szervek és nyomtatás a sajtó útján kell szíjjelemezni azoknak a híreknek, amelyek az egyes hatósági szervekhez befolyanak. A munkaközvetítés megszervezése csak oly módon történhetik, hogy a központ tulajdonképpen olyan legyen, mint egy lap szerkesztősége, amely felveszi mindazokat a híreket, amelyek az ország több ezer községé-

ből munkaközvetítő útján befoly-
nak és ugyanazzal a gyorsasággal
ahogy egy lap teszi, széleskörűen
azokat az egyes községekbe és ott
elolvassák a nagyobb birtokokon
és gazdasági intézmények vezetői,
akik munkást keresnek. Ez a szer-
vezet nem csak a munkaközveti-
tés kérdését oldja meg, hanem
megoldandó a munkapiac állásá-
ról való tájékoztatásnak éppoly
fontos kérdését is. Ha ugyanis a
nagyobb birtokos vagy hatóság tud-
ja, hogy most nagy számmal van

munkáskiadását, akkor módjában van neki azokat a munkákat, amelyeket akár ma, akár hat hónap múlva elvégezhet, arra az időpontra kitűzni, amikor könnyebb munkát beszereznie, éjgy munkáshiánykor elbocsáthat egyes munkásokat.

A munkapiac állásáról való tájékoztatásnál alig van hatékonyabb eszköz, mely sejtene még a munkanélküliséget, mint a munkáshiányon.

Am a munkaközvetítésnek

legyedeálisabb megoldásával sem érhetünk célt, ha egyáltalán nincs munkaerő, mely a munkát elvéggezze. Tehát szólni kell elsősorban az emberi munkaerőnek jobb kihasználásáról, továbbá a mezőgazdasági gépeknek nagyobb mértékben való igénybevételeéről és azoknak nagyobb mértékben való kihasználásáról.

Az már ismeretes, hogy emberi munkaerő egy gazdasági ágban nincs annyira kihasználva, mint amennyire lehetne. Ezt a le-

ketőségét az emberi munkaerő
kiszhasználásának még a legelőre-
haladottabb államban sem érték
el. Amerika, amely messzire vezet
az ipar terén, hogy hogyan lehet
az emberi munkaerőt kiszznál-
ni, mindig tud újabb és újabb
munkaszervezeti módokat, ame-
lyek által az emberi munka-
erő kiszhasználása nagyobb mér-
tékben érvényesülhet. Hozzáte-
hetjük azonban, hogy ezektől az
ott meglévő állapotoktól mi még
rendkívül el vagyunk maradva.

Másrészt számos mód volna a mezőgazdasági munkaerő jobb kihasználására hazánkban is.

Ég fontos kívánalom volna, hogy a mezőgazdasági üzemi tero elkészítéséuél a gazda ne csak a talaj természetével, a termények eladási árával, a rendelkezésre álló anyagokkal, gépekkel számoljon, hanem azzal is, hogy mennyi munkaerő és mely időben áll rendelkezésére és hogy ez üzemi ágak mily munkaerőszükségletet támasztanak és mily időpontban. Ezt a

kalkulációt meg fogja könnyíteni ha az 1920. évi XVIII. t. c. alapján létesítet mezőgazdasági kamarák és a gazdasági felügyelők közreműködésével megbízható munkastatisztikánk lesz, amelyből az egyes községek munkaerőhiánya vagy munkaerő fölöslege megítélhető. A gazda ekkor öntudatosan illesztheti bele saját üzemét a nagy közigazdasági szervezetbe.

Az egyes gazdasági munkák-
nak rövid időre való felhalmo-
zódása csökkenthető még rész-

ben a vetés időnek a kinyújtása, részben pedig különböző időben beérő korai, közepes és késői növényfélések termelésével, ami által az ápolási és letakarítási munkák hosszabb időre oszlanak meg.

Végül főleg a szoros termeléshez nem kötött munkák mutatják meg a gazda ügyességét, hogy mennyire képes állandó alkalmazottait és hosszabb időre megfogadott szezonmunkásokat egyenletesen foglalkoztatni

és nagyon lényegesen befolyásolhatják a gazdaság jövedelmességét.

É tekintetben a következő főbb foglalkozásokat sorolhatjuk elő:

Istállótakarítás, trágyakihordás az istállótól, melegágyak elhordása, trágya eltergetés, komposztkészítés, maotár, pincetakarítás, rostálás, lapátolás, szeska-vágás, takarmányelőkészítés, földhordás, homokhordás alacsony fekvésű tözegetes földekre, homokolás, digózás, csatornák tisztítása,

épületanyagok hordása, kerítésiga-
zítás, akácfaék, elősörvények stb.
vizsámetzése, favágás és ölbera-
kás, szénaporciózás, kőekötélkészí-
tés, kertmunkák (gondlálás, ásás,
gyümölcsfaék ültetése, gondozása).

A gyakorlat tehát száz pél-
dát mutat a kevésbé elfoglalt idő
betöltésére. De emellett mégis tö-
mérdek eset van, amikor ezt a
közbeeső időt, különösen ha rö-
videbb, pl. eső folytán szükségessé
vált szünetről van szó, vagy éppen
nem tudják kihasználni vagy

olyan munkákat végeztek, ami
épen csak időkitöltő. Ennek oka, hogy
minden munkaváltoztatás, külö-
nösen a nehezebb földművelő
népénél, hosszabb ideig tart, szer-
számot kell előkeresni, nehezen
tudnak a munkához felállni,
nehezen találják bele magukat
az új munkanembe. Most már ez
a hirtelen előkapott munka ren-
desen nem olyan, amelynél annyi
munkást lehetne racionálisan
foglalkoztatni, amennyien az elő-
ző gazdasági munkánál voltak.

ékkor kétszer - háromszor annyian
állanak a munka körül, mint
ahányan ott dolgozni tudnak,
persze, hogy így egyik sem veszi
a munkát komolyan. Ez a tapasztalat,
amely egészen a magán-
gazdaságtól van véve, mutatja,
hogy bármilyen nagy választék
van is munkában, amelyekkel
a nagy munkák közé eső idő
betölthető, a közbeeső foglalkoz-
tatásból kevés haszna van a
gazdasági üzemmek, ha nem tör-
ténik a foglalkozásváltás előre

megállapított terv szerint.

Ha most már nem csak néhány napi rossz időben való foglalkoztatásról, hanem arról van szó, hogy a fő gazdasági munkák közé eső időt hogy lehet jól kihasználni, akkor a különböző alárendeltebb kiegészítő munkákon kívül különös figyelmet érdemel az a munkaszervezet, melynél az állandó alkalmazott vagy rezgődményes munkás egy darab földhasználatát kapja fizetésbe való beszámítás mellett. Ezt a konven-

ció földet részben a gazdasági
cseléd maga műveli meg ün-
nepnapokon, részben pedig ca-
ládtagjai munkálják meg. A
szegődményes vagy részes mun-
kások pedig, akik csak heten-
ként bizonyos számú napimun-
kát (urdolját) tartoznak teljesíteni
a lakóház és föld használatáért,
a hét többi napján saját föld-
jükben vannak elfoglalva.

Iz a szervek kapcsolat kis-
üzem és nagyüzem közt, amely
tulajdonképen újabb formája

a régi fehéris munkaszervezet-
nek, - szintén egyes természetes
védőberendezése a mezőgazda-
sági munkanélküliséggel szemben.
A nagyüzemek csakis egyes főbb
gazdasági munkáknál van rük-
sége külön munkásokra. Ezek-
nek nem tudna állandóan egész
szezonban munkát adni. Mégis
érdekében áll, hogy a munkáso-
kat biztosítsa magának. A mun-
kásoknak viszont biztosítaniuk
kell, hogy a kevésbé elfoglalt idő-
ben is tudjanak munkát talál-

ni. mindkét érdek kielégítést talál azáltal, hogy bizonyos számú munkanapért, amelyeknek időpontját a nagybirtokos határozza meg, egy darab föld használatát kapja, melyen a maga és családja másképen ki nem használható szabad munkaserejét értékesítheti.

Éz a rendszer a mostaninál kiterjedtebb mértékben is alkalmazható volna. A gazda adjon alkalmazottainak, vagy a gazdasági családoknak, mint a hosszabb

időre alkalmazott hónapos munkásainak, fő gazdasági munkák közé eső csekélyebb elfoglaltság idején, pl. cséplés és répakálás idején, illetve az e közé eső időben rövidebb-hosszabb szabadságot - oly módon, hogy erre az időre eső fizetésének egy részét levonja -, hogy hogy a család vagy munkás ezt az idejét a saját konvenció vagy részes földjének megművelésére használja fel, ahol az egyes ember szabad idejének kihasználása kevesebb

nehézségre ütközik, mint a nagy
uradalomban. Ez az intézkedés
viszont azzal járna, hogy a fő gaz-
dasági munka idején a család
vagy hónapos munkás részében
kajja ki azt a többletet, ami-
vel az általa teljesített munka
akkordbérére többet venne ki, mint
a fizetéséből azon munkaidőre
eső rész. Ez intézkedés haszna
az volna, hogy a családot, hóna-
pos, a fő gazdasági munkák ide-
jén nagyobb tevékenységre ösztönöz-
né, viszont a csekélyebb elfoglalt-

ság idején nem volna kénytelen a gazda improduktív vagy csekély értékű munkákat végeztetni.

Reaktíven figyelmet érdemel a munkatejesítvény lehető fokozása a legnagyobb munkatorló-dás idején. Kines helyén, azaz álhumanizmus, amelyik nem akar gépet alkalmazni, hogy a munkást meg ne fossza kénye-rétől. Ha a gép gyorsabban és olcsóbban dolgozik, akkor a haladás érdeké, munkaadó és munkás közös érdeké, hogy ezt a

munkát ne kézi erővel, hanem géppel végezzék. Az emberi munka számára annyi tér nyílik meg, az intenzív mezőgazdaságban, hogy nincs szüksége a gépekkel szemben a munkásnak védőeszközre ott, ahol gépekkel olcsóbban lehet dolgozni. Minden munkavégelő gép a termelést növeli, a gazdaságot intenzívebbé teszi és így több munkaeő felhasználását teszi szükségessé. Ellenben az átmeneti károktól, amelyek a gépek versenyéből származnak, kell megvédeni a munkást

és a gépeket lehetőleg a munkáson javára is fordítani. Ez a cél többnyire már a mezőgazdasági üzem keretében is elérhető. Ez a mezőgazdasági szociálpolitika feladata.

Viszont ott is, ahol a kézi-munka mechanikai munkával nem helyettesíthető, a munkás teljesítő-képessége fokozható, ha tereszerűen tudományos alapon fogunk hozzá a mezőgazdaságban az emberi munka ható erejének a fokozásához.

A törekvés az emberi munka-
erő jobb felhasználására nem lehet
nyidonság a mezőgazdaságban, hi-
szen mióta fogik ember más em-
ber részére akár kémszerüségpöle,
akár fizetésért dolgozik, mindig
meg volt a törekvés a munkálta-
tónál, hogy a munkás erejét mind
jobban felhasználja saját céljaira.
Nyidonság csupán, hogy most kez-
dünk hozzá, hogy tudományos ala-
pon keressük a módját, hogy fizi-
kai erő kifejtés növelése helyett a
felesleges mozdulatok kiküszö-

bőlésével, az egyénileg kiválasztott szerszámok alkalmazásával, az élettanilag legmegfelelőbb munkaritmussal betartásával, a munka és pihenési idők megfelelő elosztásával az egyén teljesítő képességét legmagasabb fokra fejlesztjük. Ezt a rendszert az amerikai Taylor vezette be az acélgyártásnál, az ő példájára maorszerű tudományá fejlődött Amerikában az üzemvezetés, amelynek legfőbb törekvése a teljesítő képesség (efficiency) fokozása. Ugyanezen el-

vek gyakorlati alkalmazásával az ásás, kapálás, székér megpakás, teherszállítás stb. egyszerű munkák hatékonysága is nagyban növelhető; tehát oly munkáké, amelyek végzésénél ma száz és száz millió munkanap ki nem élhető módon lesz felhasználva. Ahogy a sport útján képesek vagyunk bizonyos irányban az ember teljesítő képességét óriási mértékben fokozni, ugyan megfelelő természetű munkára való betanítással, — ami ma még fájdalmas hiányzik

- növelhetvénk munkásaink gazdasági teljesítő-képességét.

Mert legalább gyakorlatilag határtalan az emberi munka felhasználásának a lehetősége, óriási munkamezők vannak még nyitva, amelyekben még sok kalász fog teremni, ha munka teljesítő-képességünket a legjobbban kibővíthetjük.

Megvan az a darab föld adhat 20 pengő és adhat 1000 pengő hozamot holdanként; adhat munkát egy embernek 10 napra

anélkül, hogy az illető munkás munkasereje a 10 napon keresztül is elsőrendű mértékben ki volna használva és adhat munkát egy embernek 100 munkanapra oly módon, hogy ez alatt az idő alatt minden lépése, minden mozgásta racionális módon felhasználódik. Az első esetben a munkás talán csak 1 pengőt kap naponta és a birtok jövedelmeközösége mégis minimális, az utóbbi esetben napi 6 pengő napszám mellett a birtok fényesen jövedelmez. Nem a

munkatejesítmény megszorítása, hanem annak teljes és tökéletes kihasználása, a gazdasági produktivitásnak emelése, de egyrészt mind nagyszabású befektetések létesítése útján vehetjük fel a küzdelmet a munkahiánnyal szemben.

Azok a munkák, amelyeket a földműves az ő tulajdonképeni foglalkozásán kívül teljesít, rendszeren a tanulatlan munkák közé soroztatnak. Művelődés, teherszállítás, földásás, erdőirtás, stb.

olyan munkák, amelyekről azt tartják, hogy ezeket nem kell tanulni, ezen munkák elvégzésének módja hagyományképen száll egyik generációról a másikra. Ez így a szerzőknek is, mint szent ereklyék szállanak apáról fiúra; és az irányvezetést rendszerint rábízják az illetőkre, hogy olyan kézifogásokkal, olyan szerzőkkel dolgozzanak, ahogy megszokták, amint az nekik rendszerint legjobban esik. Ezt annyival könnyebben tehetik, mert a dija-

zás rendszerint a teljesített munka szerint történik. Azonban elérkezett már az ideje, hogy ezeket az ősi tradíciókat nyugodalomba helyezzük és kísérleti úton, szakszéri összehasonlítások alapján a leegyszerűbb munkáknak is olyan szervezéséhez fogjunk, amelyekkel az emberi munkaerő lejobban kihasználható!

Az amerikai acélgyár, amely-nél Taylor mérnök volt alkalmazva, hatalmas összegeket költött el, hogy kísérleti úton megállapítsa,

hogy az acél vágásánál a gépnek
milyen gyorsasággal kell haladni,
hogy a munkateljesítmény a legna-
jobb legyen. A tapasztalatok meg-
mutatták, hogy ez hasznos befek-
tetés volt. Miért ne fordíthatnánk
mi is nagy összegeket, annak a két-
ségtelen megállapítására, hogy
minden talajon milyen ást kell
használni, milyen széleset, milyen
alakut, milyen szög alatt hajoljon
az ásonyél az ásó lapjához, hogyan
lehet legrövidebben a piketési
időket csökkenteni? Ezeknek a kér-

déseknek az eldöntését nem biz-
hatjuk a rutinra, a régi mego-
sásra, hanem tudományos számí-
tásokat és főképen összehasonlító
kísérleteket kellene végeznünk.
Amikor Magyarországon a lakos-
ság jó része foglalkozik az eszten-
dő nagy részében ásással, kapálás-
sal és a többi igen egyszerűnek
látzó munka végzésével, akkor
megérdeceli a fáradságot és a költ-
séget, hogy módot keressünk ezen
munkáknak olyan szervezésére,
amelynél ugyanakkora fáradság

gal a legnagyobb eredmény érhető
el!

A fentiekből nyilvánvaló,
hogy a mezőgazdasági munka
helyes megpározásának mily nagy
lenne a jelentősége a mezőgaz-
dasági munkásság helyzetére.
Bár állam és társadalom váll-
vetve igyekezzenek megoldani ezt
az övönké aktuális problémát.

— . —